

Skrifstofa innviða heilbrigðisþjónustu
Nefndasvið skrifstofu Alþingis
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

6. janúar 2023

Mál nr. 228/2022

Hækkun hámarksaldurs heilbrigðisstarfsmanna í starfi hjá ríkinu

BHM fagnar því að hámarksaldur heilbrigðisstarfsfólks hjá ríkinu verði færður í takt við aldurshámark þeirra sem eru með eigin starfsstöðvar en vill minna á að það er krafa bandalagsins að aldurstengd mismunun hjá ríkinu verði skilyrðislaust afnumin og slík heimild verði því veitt öllum ríkisstarfsmönnum. Þá er það jákvætt að í nýju frumvarpi er umræddu starfsfólki tryggð réttindi til mótfamlags í séreign, sem er leið sem bandalagið benti á í fyrri umsögn og telur ásættanlega. Hins vegar eru enn verulegir gallar á núverandi drögum:

- Samkvæmt fyrstu málsgrein á frumvarpið við um störf sem felast „*í beinum samskiptum við sjúklinga eða handleiðslu yngra heilbrigðisstarfsfólks eða nema*“. Að óbreyttu orðalagi leiðir að hluti starfsfólks heilbrigðiskerfisins (auk stjórnenda), svo sem starfsfólk í stoðþjónustu og rannsóknum, fellur ekki undir þessa heimild. BHM telur að þetta hljóti að vera yfirsjón frumvarpshöfunda enda er mönnunarskortur og nýliðunarvandi meðal heilbrigðisstétta ekki bundinn við þær stéttir sem eiga í beinum samskiptum við sjúklinga.
- Ekki hefur verið tekið tillit til kröfu BHM um að í frumvarpinu komi skýrt fram að viðkomandi heilbrigðisstofnanir beri ábyrgð á því að tryggja að réttindi starfsfólks sem kýs að vinna lengur en til sjötugs séu að engu skert miðað við hvernig þau voru áður, svo sem með því að setja viðauka í ráðningarsamning þar sem tiltekin eru helstu atriði. Þá ítrekar BHM þá kröfu sína að greitt sé sérstakt eftirlaunaálag til þeirra sem ráðnir eru eftir sjötugt, enda er þarna verið að óska eftir meira vinnuframlagi frá þessum hópi en almennt gengur og gerist.

BHM gerir einnig eftirfarandi athugasemdir við greinargerðina með frumvarpinu:

- Þrátt fyrir fyrri gagnrýni BHM er því haldið til streitu að frumvarpið, verði það að lögum, gefi konum innan heilbrigðisgeirans tækifæri til að vinna lengur og bæta lífeyrisréttindi sín. Þetta er vissulega rétt enda er störfunum sinnt af konum, í yfirgnæfandi meirihluta. BHM fagnar því að ríkisvaldið viðurkenni að konur á eftirlaunaaldri búi við verri lífeyrisréttindi en karlkyns jafnaldrar þeirra m.a. vegna sögulegs vanmats á störfum þeirra. Þó finnst bandalaginu skjóta skökku við að frumvarpshöfundar telji þá staðreynd mæla með samþykkt frumvarpsins, enda sé hópnum þá veitt frekari tækifæri til tekjuöflunar. Telur bandalagið æskilegt að greinargerð frumvarpsins sé uppfærð í samræmi við þá ábendingu. Stóra verkefnið framundan er að störf kvenlægra sérfræðistarfa hjá ríkinu verði metin til jafns við störf sérfræðinga á almennum markaði.
- Í greinargerðinni er farið stuttlega yfir tilkomu þess að miðað hefur við að lífeyristaka hefjist við sjötugt. Í þeirri yfirferð kemur fram að ef lífeyristökualdurinn, með tilliti til lífaldurs, ætti að vera svipaður í dag og hann var þegar þetta tiltekna eftirlaunamark var ákveðið þá ætti fólk að vinna til áttæðs. Hér er mikilvægt að minna á að það er tvennt ólíkt ævilengd og æviár við góða heilsu (þó þeim hafi vissulega líka fjölgað af sömu ástæðum) og rétt að árétta að lífeyristökualdur hérlandis er nú þegar með þeim hæsta sem gerist innan OECD (OECD, *Pensions at a glance 2019*). Þá verður að standa vörð um þá mikilvægu lífsgæðaaukningu sem tuttugusta öldin færði okkur að fólk geti hætt að vinna, einnig þau sem eru við góða heilsu, og átt áhyggjulaust ævikvöld.

Að lokum vill bandalagið vara við of mikilli bjartsýni um það að hve miklu leyti þessi breyting mun hafa áhrif á mönnun heilbrigðiskerfisins. Tímasetningin gæti líka haft þarna áhrif. Þessar stéttir vinna almennt undir miklu álagi en á þessum tímapunkti eru þær nýbúnar að takast á við langvarandi stóralagstímabil með tilheyrandi aukningu í kulnun og ýmsum streitusjúkdómum svo búast má við meira brotthvarfi en verið hefur. Mönnunarvandinn, sem var ærinn fyrir, hefur því aukist og mun halda því áfram. Hann verður alls ekki leystur með þessari aðgerð heldur framtíðarstefnumörkun um bætt kjör og endurbætur í menntakerfinu, svo sem fjölgun náms og starfsþjálfunarplássa í heilbrigðisfögum. Það er löngu kominn tími á alvöru aðgerðir.

Friðrik Jónsson, formaður BHM

Virðingarfyllst,

Þóra Kristín Þórsdóttir,
sérfræðingur í greiningum hjá BHM